

Rovviltnemnda i region 4 (1)
c/o Statsforvalteren i Oslo og Viken
Pb. 325
1502 MOSS
Norge

Vår saksbehandler
Mina Mjærum Johansen
+47 91 77 58 31

Vår dato
11.11.2021
Deres dato
01.10.2021

Vår referanse
21/00237-8
Deres referanse

Høringssvar fra Østfold Bondelag på revisjon av forvaltningsplan for store rovdyr i rovviltregion 4

Østfold Bondelag mottok brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken den 1. oktober 2021 med forslag til ny forvaltningsplan for store rovdyr i rovviltregion 4, og med mulighet til å gi høringssvar innen 15. november. Østfold Bondelag behandlet saken på sitt styremøte 3. november, og vi ønsker å komme med følgende svar på den foreslåtte forvaltningsplanen.

Todelt målsetning

Rovviltforvaltningen er et politikkområde med svært stor konflikt og store omkostninger for bønder som driver beitebasert husdyrproduksjon og grunneiere som selger reiselivsbaserte jaktopplevelser i ulvesonen. Januar 2019 møtte nærmere 10 000 mennesker opp til fakkeltog foran Stortinget for å vise sin misnøye med at regjeringa ikke følger opp Stortingets vedtatte rovdyrpolitikk. Det har i 2020 og 2021 også vært markeringer med det samme budskapet.

Den todelte målsettingen i rovviltpolitikken er gitt av Stortinget, særlig gjennom behandlingen av St. meld. nr. 35 (1996-1997) *Om rovviltforvaltning*, St. meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og i rovviltforliket 2011 (Representantforslag 163 S (2010-2011)). Vi ser at forvaltningsplanen referer til disse styrende dokumentene i kapitlet om Politisk bakgrunn og føringer. Vi savner likevel selve grunnlaget for den todelte forvaltninga, som vi mener å finne i Innst. S. nr. 301 (1996-97) til St. Meld. nr. 35 (1996-97) *Om rovviltforvaltning*, der komiteen uttaler følgende: «Komiteen vil understreke at vi må ha et todelte mål som samtidig sikrer et aktivt jordbruk med muligheter til å utnytte beiteressursene i utmarka til sau og rein. Dette betyr at rovviltforvaltningen må håndteres på en slik måte at det kan drives forsvarlig rein- og sauedrift innenfor akseptable økonomiske rammevilkår. Dette innebærer ei differensiert forvaltning som tar hensyn til både viktige beiteområder og det at rovdyra skal overleve i norsk fauna i framtida.»

Østfold ligger i sin helhet innenfor forvaltningsområdet for ulv (heretter kalt ulvesona), som er gitt av Stortinget, seinest ved behandlingen (Innst. 330 S (2015–2016) *Ulv i norsk natur* — Bestandsmål for ulv og ulvesone. Østfold Bondelag opplever at stadig flere tolker den todelte målsettinga som om at det kun er ulv som skal ha prioritet innenfor ulvesona, og at beitenæringa må tilpasse seg dette ved avvikling eller med inngjerding av buskapen i rovviltavvisende gjerder. Dessverre ser vi at sauetallet i Østfold er redusert med nær 20 prosent de to siste årene (2018 til 2020). Det er flere årsaker til dette, men det stadig økende rovvilttrykket er sterkt medvirkende, til tross for at Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal ha sin plass innenfor ulvesona. **Østfold Bondelag mener at det skal være levelig å drive med beitedyr innenfor**

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM, Tlf: 69 89 81 50
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM
Bankkonto: 8101.05.12891, **Org.nr.:** 985063001 MVA
ostfold@bondelaget.no, bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no

Bankkonto: 8101.05. 91392
Org.nr: 939678670

ulvesona, og at det derfor er viktig at man i kommende forvaltningsplan presiserer tydelig at den todelte målsetninga også gjelder innenfor ulvesona.

Ulvebestanden må holdes på Stortingets vedtatte bestandsmål

Under behandling av Meld. St. 21 (2015–2016) *Ulv i norsk natur*, vedtok Stortinget et bestandsmål på 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5 (Innst. 330 S (2015–2016)). Flertallet i energi- og miljøkomiteen sier følgende i samme innstilling: «*Flertallet har merket seg at det har vært diskusjoner om ynglinger helt eller delvis utenfor ulvesonen skal telles med i bestandsmålet. Flertallet legger derfor til grunn at også ynglinger utenfor ulvesonen telles med. Flertallet har merket seg at bestandstallet har vært innenfor dette intervallet siden 2009.*» **Østfold Bondelag mener at komiteens flertallsmerknad, som viser til intervallet, betyr at bestandsmålet er å anse som et mål med minimum fire og maksimum seks ynglinger.**

Den norske delbestanden av ulv har økt kraftig de seinere årene og har siden 2015 ligger høyt over dette bestandsmålet. Tall fra bestandsovervåkninga viste at man hadde 8,5 ynglende ulveflokker i ulvesona vinteren 2020/2021, hvorav fem helnorske. I tillegg er det registrert seks revirmarkerende par, som ikke hadde valper i fjor, hvorav fem helnorske. **Østfold Bondelag mener at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger innenfor bestandsmålet. Østfold Bondelag mener derfor at vedtaket som rovviltnemndene i region 4 og 5 gjorde i 2021 om å ta ut fire flokker (Mangen, Rømskog (grenseflokk med størst arealbruk i Norge), Hornmoen og Bograngen) var riktig. Østfold Bondelag forventer at rovviltnemndenes vedtak, blir stående i den videre behandlingen av fastsetting av kvote for lisensfelling av ulv i ulvesonen i 2022. Østfold Bondelag har klare forventninger til at den nye regjeringen ikke overprøver nemndenes vedtak, da vedtaket er helt nødvendig for å bringe oss nærmere bestandsmålet.**

3. januar 2021 blei ulveparet ved Elgå (Deisjøreviret), som delvis ligger utenfor ulvesonen, flytta til et område som blei beskrevet som sør for E18 og vest for Glomma, altså til det «*fraflyttede*» Hobøl-reviret. Begrunnelsen var at hannen i dette paret var genetisk verdifull og måtte flyttes før lisensjakta på ulv utenfor ulvesonen kunne starte opp.

Flyttingen av Deisjø-paret blei gjort uten at verken kommuner, næringsorganisasjoner eller berørte grunneiere blei varslet på forhånd. Resultatet av flyttinga var at ulveparet etter to måneders vandring i Østfold valgte å vandre nordøstover. Der har de etablert nytt revir i Aurskog Høland, det såkalte «*Settenreviret*», og 21. oktober meldte rovdata.no at paret hadde fått minst seks valper i sommer. **Østfold Bondelag mener at rovviltforvaltninga må være langsiktig og forutsigbar, og at ulv ikke skal flyttes. Dette begrunnes med de økonomiske kostnadene, men ikke minst av dyrevelferdsmessige årsaker. Dyrevelferden er viktig både for dyrene som blir flyttet, og for beitedyr og vilt i utsettingsområdet, som vil merke et betydelig høyere rovvilttrykk. Et slikt trykk gir seg uttrykk i betydelig og skadelig stress for beitedyra, og kan i verste fall ende med døden, enten som følge av vill flukt eller et direkte angrep. Dersom flytting er eneste utvei må berørte kommuner, næringsorganisasjoner og grunneiere varsles i god tid. Videre må det følge med økonomiske midler til full kostnadsdekning av inngjerding av beitedyr i de berørte områdene.**

Ta ut individer som forvolder skade

I Østfold har ulv tatt sau i både 2017, 2018 og 2021 i den siste 5-årsperioden. I 2021 har det skjedd minst tre ulveangrep; to i Degernes i mars og september og ett i Marker i oktober. Østfold Bondelag har sendt søknader om skadefelling til Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) i både 2017

og 2018. Begrunnelsen har vært at det er gjort betydelig skade på husdyr og at man er i en situasjon der man overoppfyller bestandsmålet, og at et uttak derfor ikke ville påvirke bestandsmålet i stor grad. I en av søknadene hadde vi grunn til å tro at det var samme skadegjører i to ulike saker.

Alle søknadene har blitt avslått med begrunnelse av at skadene har skjedd innen ulvesona, og skaden ikke har skjedd innen funksjonelle, rovviltavvisende gjerder. Østfold Bondelag har sendt søknadene videre til Miljødirektoratet innen fristen, og fikk i 2020 svar på de to søknadene som gjaldt året 2017. Klagebehandlingen av søknaden for 2018 venter vi fortsatt en avgjørelse på. En skadefelling skjer som følge av en akutt hendelse. Statsforvalteren har behandlet søknadene rettidig, men det hører ingen sted hjemme at klagebehandlingen i direktoratet skal ta tre år. I 2021 har vi valgt å ikke søke skadefellingstillatelse, dels fordi beitebruker ikke ønsker belastningen det er å stå fram med navn i offentligheten på grunn av den hatske og polariserte debatten i både tradisjonelle og sosiale medier, og dels fordi tidligere erfaringer tilsier at vi ikke når fram.

Østfold Bondelag mener at det ved skade bør gjøres DNA-analyse fra spytt i bittene som blir påført beitedyra, slik at man kan finne ut hvilket individ som forvolder skade og om det samme individet gjør skade gjentatte ganger. En slik analyse krever at prøven tas ut så raskt som mulig. Slik det er i dag opererer Statens naturoppsyn (SNO) sine rovviltkontakter på timesbasis ved siden av annet lønnet arbeid, og det kan derfor ta lang tid før vedkommende kommer til et skadested. **Østfold Bondelag mener derfor at SNO må tilføres nok midler til å rykke ut så raskt som mulig for å påvise rovviltskade og ta ut nødvendige prøver. Dette muliggjør uttak av riktig individ, enten det er skadefelling ved gjentakende angrep eller lisensjakt vinteren etter.**

Østfold Bondelag mener at det er viktig å øke jakttrykket på ulv som forvolder skade, slik at disse lærer å holde større avstand til mennesker og beitedyr. Vi mener at skadefelling av ulv skal kunne gjennomføres for å ta ut individer som gjentatte ganger angriper beitedyr, slik det er foreslått for gaupe (s. 32) i forvaltningsplanen. Østfold Bondelag mener også at det bør utstedes stående fellingstillatelse på ulv som gjør skade innenfor rovviltavvisende gjerde. Videre mener Østfold Bondelag at familiegrupper som forvolder skade må prioriteres for uttak ved lisensfelling når bestandsmålet tillater dette.

Forebyggende og konfliktdependende tiltak (FKT)

For å forhindre skade kan beitebrukere søke om midler til å føre opp rovviltavvisende gjerder. Ordningen forvaltes av Statsforvalteren, mens det er rovviltneemndene som setter satser per løpemeter gjerde. Forutsetningen for å motta slikt tilskudd er at man følger en gitt gjerdestandard og at man følger opp med daglig spenningsovervåking ved drift av gjerdet. Østfold Bondelag erfarer at i de årene der søkningen er større enn potten som er tildelt rovviltregion 4 blir beitebrukere med småfe (sau og geit) prioritert, mens beitebrukere med storfe og hest blir avvist. Dette var også tilfelle i 2021, der søknadene totalt lå på om lag 10 millioner, mens det blei utdelt om lag 4 millioner. **Østfold Bondelag mener derfor at den tildelte ramma til forebyggende tiltak i region 4 er for lav, og at dette må synliggjøres i den nye forvaltningsplanen. Dette for å øke bevilgningene til vår region.**

Videre erfarer Østfold Bondelag at de reelle kostnadene til oppsett av et rovviltavvisende gjerde, etter den nasjonale standarden, er langt høyere enn satsen som i dag er 100 kroner per løpemeter. I vår var kostnaden 2 til 3 ganger høyere. I løpet av 2021 har materialkostnaden vokst betydelig, erfaringsmessig opptil 30 til 40 prosent. Kravet om at spenningen på gjerdet skal overvåkes daglig, og ikke minst arbeidet med å holde vegetasjonen unna, gjør at driftskostnadene også er betydelige. **Østfold Bondelag mener at tilskuddet til rovviltavvisende gjerde må dekke de faktiske kostnadene, både til oppsett og drift av gjerdene. Østfold Bondelag**

mener videre at gjerdestandarden må revideres, både for å senke kostnadene ved oppsett, men ikke minst for å minke driftskostnadene. Vi forventer rovviltnemnda i region 4 implementerer arbeidet med en ny gjerdestandard inn i sin forvaltningsplan, og at nemnda arbeider for økt ramme og satser på de forebyggende tiltakene.

Bruk av RMP- og SMIL-midler

Østfold Bondelag reagerer sterkt på forslaget om å bruke midler som er avsatt til miljø og klimatiltak over jordbruksavtalen til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Både ramma til RMP (regionale miljøtilskudd) og SMIL (spesielle miljøtiltak i landbruket) er sterkt underfinansierte, og en ytterligere utvidelse av disse midlene vil gå på bekostning av eksisterende ordninger. For Østfold sin del går 85-90 prosent av midlene til å kompensere for reduserte inntekter og merkostnader til tiltak for å redusere erosjon og avrenning av jordpartikler og næringsstoffer til vassdrag. **Østfold Bondelag mener at tiltak til rovviltforvaltninga må gå over andre budsjetter enn over jordbruksavtalen, og at bønder ikke skal måtte betale for storsamfunnets ønske om rovviltbestander der det utøves beiting, enten det er på inn- eller utmark.**

Med vennlig hilsen

Ole-Kristian Bergerud
Elektronisk godkjent, uten underskrift

Mina Mjærum Johansen

Kopi: Christian Hillmann/Statsforvalteren i Oslo og Viken